

**ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНОГО
ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА – ВИКЛИК
СУЧАСНОСТІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА
РІШЕННЯ**

**НАУКОВІ СТАТТІ, ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
ТА ІНШІ МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

03 березня 2023 року

Тернопіль 2023

УДК 08: 37.014
О-64

О-64 Організація безпечного освітнього середовища – виклик сучасності: перспективи та рішення (м. Тернопіль, Україна, 03 березня 2023 року). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль: ТОКІППО, 2023. 416 с.

У збірнику публікуються наукові статті, тези доповідей та інші матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Організація безпечного освітнього середовища – виклик сучасності: перспективи та рішення», проведеної на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 03 березня 2023 р.

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти

(протокол № 1 від 27.02. 2023 р.)

УДК 08: 37.014

©Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2023

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

НАУКОВИЙ, МЕТОДИЧНИЙ, ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗБІРНИК

**НАУКОВІ СТАТТІ, ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ ТА ІНШІ МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

***ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА – ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ:
ПЕРСПЕКТИВИ ТА РІШЕННЯ***

03 березня 2023 року

Сеньовська Н. Л., Нестайко І. М. Створення сучасного героїчного епосу як спосіб допомогти учням пережити травму війни.....	с. 311
Слижук О. А. Застосування технологій змішаного навчання на уроках української літератури в 5-6 класах в умовах воєнного стану.....	с. 316
Слободянюк Т. Б. Рекомендаційна аналітика психологічної безпеки освітнього середовища в мистецькій освіті.....	с. 320
Собко Л. В. Ключові аспекти національно-патріотичного виховання в сучасних умовах закладу освіти.....	с. 325
Сорока Т. П., Соколов Ю. В. Роль сучасних інформаційних технологій у створенні безпечного освітнього середовища для підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти.....	с. 328
Сосновенко Н. В., Горленко В. М. Психологічно безпечне освітнє середовище ЗЗСО.....	с. 332
Степаненко І. І. Інклюзивна освіта – особлива галузь педагогічного знання.....	с. 336
Стрельников В. Ю. Складники оцінювання якості безпечного освітнього середовища закладу неперервної освіти.....	с. 340
Стрийвус Н. Б., Герасимчук Г. І. Безпечне освітнє середовище як необхідна умова навчально-виховного процесу.....	с. 345
Терещук І. В., Сеньовська Н. Л. Національно-патріотичне виховання: формування патріота в умовах українських реалій.....	с. 351
Ткачишина О. Р. Медіаграмотність як основа психологічної безпеки особистості у сучасному інформаційному середовищі.....	с. 355
Успенська В. М. Підготовка педагогів у післядипломній освіті до створення безпечного і здорового освітнього середовища.....	с. 360
Федотова О. О. Історичний підхід у навчальному процесі Маріупольського державного університету як засіб національно-	

Перспективами подальших досліджень є створення умов для підвищення безпеки освітнього середовища у закладах освіти, а також необхідність розробки теоретико-методичних основ та практичних аспектів підвищення кваліфікації вчителів із розвитку професійних компетентностей, необхідних для формування безпечного освітнього середовища закладів загальної середньої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Духневич В. М. Створення безпечного освітнього середовища: «Шість кроків до безпеки». *Проблеми політичної психології*. 2022. Том 26. Випуск 12 (26). URL: <https://politpsy.org/index.php/popp/article/view/105/105> (дата звернення : 20.02.2023 р.)
2. Закон України «Про освіту». 2017. URL: <https://osvita.ua/legislation/law/2231/>
3. Кодекс безпечного освітнього середовища: методичний посібник. К., 2018 URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/protidia-bulingu/21kbos.pdf>
4. Лист МОН України «Про підготовку закладів освіти до нового навчального року та опалювального сезону в умовах воєнного стану» від 11.07.2022 р. № 1/7707-22. URL: <https://document.vobu.ua/doc/13916>
5. Навчання у складних умовах: головні ролі вчителя: *британський посібник «Викладання у складних обставинах» – «Менеджмент класу»*. URL: <https://osvitanova.com.ua/posts/5449-navchannia-u-skladnykh-umovakh-holovni-roliv-vchytelia>.
6. Рекомендації ДСНС щодо організації укриття в об'єктах фонду захисних споруд цивільного захисту персоналу та дітей (учнів, студентів) закладів освіти. URL: <https://auc.org.ua/sites/default/files/rekom.shchodo.organizatsiyi.ukryttya.15.06.2022.pdf>
7. Рекомендації ДСЯОУ «Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки». URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Bezpechne_osvitnie_seredovysche_2022_SQESURGe.pdf
8. Рекомендації МОН України «Особливості організації 2022/23 навчального року». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/osoblivosti-organizaciyi-202223-navchalnogo-roku>

УДК 370

Терещук Ірина Віталіївна,
студентка 2 курсу Тернопільського
національного педагогічного університету
ім. В. Гнатюка, м. Тернопіль;
Сеньовська Надія Леонідівна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та менеджменту
освіти Тернопільського національного
педагогічного університету
ім. В. Гнатюка, м. Тернопіль

НАЦІОНАЛЬНО - ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ: ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТА В УМОВАХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ

Проблема національно-патріотичного виховання розглядалася протягом віків, як одна з найосновніших у процесі формування особистості та становлення незалежної держави й нації. Виховання дітей та молоді завжди було важливим, тому привертає увагу багатьох дослідників. Цим питанням цікавляться не лише педагоги, але й психологи, філософи, соціологи тощо. В сучасних умовах, коли Україна перебуває в стані війни, боротьба за незалежність та гуманістичні цінності, актуальність проблеми національно-патріотичного виховання беззаперечна. Основне завдання патріотичного виховання в Україні – формування «нового» українця, що діє на основі національних та європейських цінностей. Існує багато методів втілення цього завдання в реальність, проте часто впливають суперечності між теоретичними знаннями та практикою виховання молодшого покоління.

Патріотичне виховання, як важливий етап у розвитку особистості, отримало пріоритетну роль ще в давнину. Першими, хто звернув увагу на важливість виховання у дітей та молоді любові та поваги до своєї землі та народу були філософи. Серед них відомі: Платон, Арістотель, Фома Аквінський, Вітторіно да Фельтре, Клод-Адріан Гельвецій, Жан-Жак Руссо. Вони вважали, що дитина вже змалечку повинна любити й поважати Батьківщину, її матеріальні та духовні цінності (інколи навіть більше, ніж батька і матір), а також відчувати гордість за своє походження, національність і народ.

Ідеї патріотизму чітко видно у таких відомих літературних творах, як «Ілліада», «Одіссея», «Пісня про Роланда», «Пісня про Нібелунгів», «Слово о полку Ігоревім», та багато інших, які були написані невідомими авторами. Подібні погляди підхопили й продовжували наступники філософів, сучасніші дослідники, удосконалюючи та змінюючи в залежності від потреб суспільства.

Як зауважувала Степанова Н. М., «Українські виховні традиції мають глибокі корені... У традиціях українського народу завжди простежувалася

наявність особливої шанобливої любові до рідного краю, землі, а образи захисників оспівувалися як зразки мужності, поваги, честі і гідності» [3, с. 119].

У сучасному світі патріотичне виховання досліджується у різних галузях науки: історії, етнології, соціології, політології, педагогіки, психології тощо.

Найбільший внесок у вивчення феномену патріотизму зробили саме педагоги: В. Андрущенко, Ю. Бондаренко, М. Боришевський, Г. Ващенко, О. Вишневський, О. Духнович, Р. Захарченко, В. Кузь, А. Макаренко, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, К. Ушинський, Б. Цимбалістий, Я. Чепіга, В. Янів, Я. Ярема та інші.

Низка вчених доводить, що у людини формується бачення світу через власний досвід, який старше покоління передає наступному у вербальний і невербальний спосіб. Через це, значення слова «патріот», «патріотизм» може різнитися у свідомості особистості. Слово «патріотизм» походить із грецького «πατριώτης», що означає «земляк/батьківщина». За визначенням одинадцятитомного словника української мови: «ПАТРІОТИ́ЗМ, у, чол. Любов до своєї батьківщини, відданість своєму народові, готовність для них на жертви й подвиги...»; «ПАТРІО́Т, а, чол. Той, хто любить свою батьківщину, відданий своєму народові, готовий для них на жертви й подвиги...» [1, с. 97].

Щоб виховати особистість, яка любить, поважає, захищає свою землю, потрібно чимало часу. Це складний процес, що отримав назву «національно-патріотичне виховання». На сайті Міністерства освіти і науки України визначено, що національно-патріотичне виховання дітей та молоді – це «комплексна системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, освітніх закладів, громадських організацій, сім'ї та інших соціальних інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави» [3].

Отже, першочерговим завданням є формування ціннісного ставлення особистості до своєї Батьківщини, мови, традицій, народу та нації.

В сучасних умовах нашої державі, як ніколи необхідно зосередити увагу на пошуках нових підходів у вихованні дітей в дусі патріотизму. Було прийнято ряд концепцій та законів присвячених патріотичному вихованню, проте не всі із них були реалізованими: Концепція національної системи виховання (1996); Концепція національно-патріотичного виховання (2009); Концепція Загальнодержавної цільової програми патріотичного виховання громадян на 2013–2017 рр.; Концепція громадянської освіти та виховання в Україні (2012); Концепцію національно-патріотичного виховання дітей та молоді й методичні рекомендації щодо її впровадження у загальноосвітніх закладах (2015); Концепція нової Української школи (2016).

Українські реалії дають зрозуміти, що у формуванні патріота велику роль відіграє не лише держава, але й оточення, а саме освітні заклади та сім'я. Тут часто виникають суперечності у поглядах на реальну ситуацію. Тому надзвичайно важливою є тотожність бачень та співвіднесеність дійсності з отриманою інформацією. Крім цього у свідомості кожного українця повинен сформуватися ідеал патріота. Зараз це воїни, які захищають свою землю від ворога ціною власного життя.

Для підвищення рівня патріотичних почуттів у дітей та молоді, потрібно використовувати різноманітні методи й засоби впливу на свідомість та поведінку особистості. Першочерговим завданням є формування інтересу до минулого власного народу, гордості за своє походження, почуття обов'язку перед Батьківщиною.

У сучасних умовах, від початку повномасштабного вторгнення, діти потрапили в критичну ситуацію. Тому першочергове завдання батьків та педагогів – надати інформацію, пояснити за що і проти кого ми боремося, яка наша мета. Це є важливою складовою у процесі виховання патріота.

В освітніх закладах національно-патріотичне виховання проводиться у різних напрямках, що включають позакласну та позашкільну діяльність:

- екскурсії в краєзнавчі та історичні музеї;
- конференції присвячені історії України;
- «інформаційні хвилинки»;
- перегляд документальних фільмів про становлення та розвиток України, відомі битви або побут різних регіонів;
- різноманітні майстер-класи;
- святкування державних свят;
- зустрічі молоді з воїнами та волонтерами.

Виховання патріота – надзвичайно важливе завдання, особливо в період збройної агресії з боку сусідньої держави. Цей процес потребує переосмислення, пошуку та реалізації нових підходів до його втілення. Оскільки національно-патріотичне виховання – комплексний процес, то відповідальність за майбутнє молоді лежить не тільки на одному соціальному інституті, як заклади освіти, але й на державі, громадськості та сім'ї.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Академічний тлумачний словник української мови. Словник української мови: в 11 томах. Том 6. URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 19.02.2023).
2. Національно-патріотичне виховання. Міністерство освіти і Науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/vihovna-robotata-zahist-prav-ditini/nacionalno-patriotichne-vihovannya> (дата звернення: 19.02.2023).
3. Степанова Н. М. Національно-патріотичне виховання в дії. *Вісник Черкаського університету*. Черкаси, 2017. №1. С. 118–124.

УДК 159.923.2 Г 12

Ткачишина Оксана Романівна,
кандидат психологічних наук,
Київський університет
імені Б. Грінченка, м. Київ

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК ОСНОВА ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ОСОБИСТОСТІ У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Сучасна людина живе в інформаційному суспільстві, яке має свої особливості та висуває ряд вимог до особистості. До таких особливостей можна